

YTTRANDE

Datum
2009-02-11

Dnr
5331-08-45

Uppsala tingsrätt
Box 1113
751 41 UPPSALA

Mål nr T 3897-08 Olivia Rozum ./ staten angående skadestånd

Korrigerig av statens senaste yttrande

I statens senaste yttrande har lämnats en beskrivning av hur antagningsförfarandet har gått till i praktiken. Efter vidare kontakter partsombuden emellan och med VHS och SLU har framkommit att beskrivningen inte är korrekt. Partsombuden har sammanträffat och enats om att följande beskrivning är korrekt. Hela stycket under rubriken ”närmare om antagningsförfarandet” i statens senast yttrande kan alltså ersättas med följande.

Närmare om antagningsförfarandet

Antagningen har som nämnts i både stämningsansökan och svaromålet ombesörjts på SLU:s uppdrag av VHS. Urvalet sker i två omgångar; urval 1 som äger rum i början av juli, och urval 2 som äger rum i början av augusti, efter det att svar beträffande urval 1 har kommit in. Härefter kan reservantagning ske vid respektive universitet / högskola, vilket då sköts av högskolan själv och inte av VHS. Urvalet vid VHS har skett med systemet NyA (Högskolornas nya antagningssystem) och har i huvudsak gått till enligt följande (sifferhänvisningar avser numreringen i VHS kravdokument ”Urvalet i NyA”, vilket tidigare har tillställts tingsrätten och käreandombuden i elektronisk form). Det ingivna dokumentet är den version som gällde vid antagningen höstterminen 2007. De bestämmelser i dokumentet som det hänvisas till nedan hade vid antagningen till höstterminen 2006 samma lydelse, bortsett från 7.4.3. Lydelsen av 7.4.3. som den var vid antagningen till höstterminen 2006 bifogas detta yttrande för kännedom, bilaga 1.

De olika stegen i antagningsförfarandet kan beskrivas på följande sätt.

- a) Data samlas in beträffande samtliga sökande. Med data avses bl.a. sökalternativ och meritvärden, se 4.1.1, 5.1.2.5 och 7.4.
- b) Samtliga sökande tilldelas ett s.k. slumpat könummer att användas vid lika jämförelsetal. Med jämförelsetal avses betyg (både gymnasiebetyg, BG, och

folkhögskolebetyg, BF) samt resultat från högskoleprov (högskoleprov, HP, och högskoleprov plus arbetslivserfarenhet, HA). Detta sker genom lottning. De slumpade könumren används senare för att sortera in sökande i köer för varje urvalsgrupp, se 4.1.2.1, 5.1.2.8 och 5.1.3, och ska inte förväxlas med de könummer de sökande erhåller under e) nedan. En enskild sökande kan, beroende på hans eller hennes meriter, finnas i flera urvalsgrupper och tilldelas ett könummer per urvalsgrupp.

c) Sökande som inte ska delta i urvalet stryks. Sådana sökande är vid urval 1 bl.a. obehöriga, se 4.1.2.2, 5.1.2.9 och 5.1.4.

d) Ett idealtillstånd beräknas för varje urvalsgrupp. Detta är ett riktmärke för hur många platser som idealt ska tilldelas varje urvalsgrupp, se 4.1.2.3, 5.1.2.12 och 5.1.6. Som exempel kan nämnas hösten 2007. Urvalsmodellen var 40/60, dvs. 40 procent av platserna fördelades utifrån betyg och 60 procent utifrån betyg, och antalet tillgängliga platser var 100. Fördelningen inom betygsgruppen mellan BG och BF är proportionell i förhållande till antalet behöriga sökande och fördelningen inom högskoleprovsgruppen mellan HP och HA sker med hälften av platserna vardera. Antalet behöriga sökande i gruppen BG var 1 111 och antalet behöriga sökande i gruppen BF var 88. Idealtillstånden för de respektive grupperna torde därmed bli BG 55 platser, BF 5 platser samt HP och HA 20 platser vardera, vilket i det aktuella exemplet överensstämde med det faktiska utfallet. Det faktiska utfallet kan komma att skilja sig från idealtillståndet om det inte finns tillräckligt många behöriga sökande i den aktuella urvalsgruppen.

e) Platserna fördelas. Fördelningen sker plats för plats mellan de olika urvalsgrupperna i en ordning som bestäms av gruppens avstånd till sitt idealtillstånd, se 4.1.3 och 5.1.7. Den grupp som har längst avstånd tilldelas en plats först. I exemplet hösten 2007 tilldelas alltså BG först 35 platser. Därefter tilldelas BG, HP och HA 15 platser vardera i tur och ordning. Slutligen tilldelas samtliga grupper 5 platser vardera. Den första plats som gruppen BF tilldelas är alltså nummer 81, 82, 83 eller 84. Om en sökande finns i flera grupper och antas i en stryks denne i de övriga grupperna. Med andra ord kan konkurrensen i gruppen minska ju senare gruppen tilldelas en plats.

Innan en plats ska tilldelas en urvalsgrupp upprättas en kölista inom gruppen, se bild 5.1.9.1 samt 5.1.2.13, 5.1.8.2.7, 5.1.9.2.6, och 5.1.10. Ordningen bestäms utifrån i första hand jämförelsetal, därefter skiljekriterium och slutligen slumpat könummer (enligt b) ovan). Skiljekriterium används för att skilja sökande med samma jämförelsetal åt. Vid de i målet aktuella antagningarna tillämpades skiljekriteriet underrepresenterat kön. Detta innebar då att viktad lottning tillämpades.

I praktiken går den viktade lottningen till enligt följande, se 5.1.10. Samtliga sökanden inrättas i en temporär kö. I den temporära kön läggs männen först och kvinnorna sist, båda inbördes ordnade efter de slumpade könummer som togs fram under b) ovan, männen med lägsta könummer först och kvinnorna med lägsta könummer sist. Härfter räknar systemet ut vilket kön som är under-

representerat. Ett kön är, enligt VHS, underrepresenterat om det representeras av mindre än 50 % av det totala antalet sökande, dvs. både behöriga och obehöriga sökande (observera att parterna i stämningsansökan och svaromål har utgått från uppgifter från VHS och SLU om att det är behöriga sökande som gäller; se mer om detta nedan under "Motstridiga uppgifter"). Den följande beskrivningen utgår ifrån att det är män som är det underrepresenterade könet. En kö upprättas som avgör i vilken ordning de sökande slutligen tilldelas platser på utbildningen. Systemet räknar då ut en brytpunkt (bp), dvs. kvoten män (för det fall män är det underrepresenterade könet) bland de sökande enligt följande formel: $bp = \frac{\text{antalet män}}{\text{det totala antalet sökande}} * 100$. År 2007 blev bp 15,10 ($203/1344 * 100 = 15,10$) och 2006 blev bp 14,95 ($202/1351 * 100 = 14,95$). Systemet slumpar fram ett tal mellan 1 och 100. Om talet är lägre än brytpunkten (1-14 respektive 1-15) tilldelas den första platsen på den lista som innehåller ordningen i vilken platserna på utbildningen slutligen tilldelas en kvinna. Om talet är högre än brytpunkten (15-100 respektive 16-100) tilldelas platsen en man. Vilken kvinna respektive man som får platsen styrs av den temporära kölistan. Den kvinna som ligger sist respektive den man som ligger först i den temporära kön får platsen (alltså alltid den med lägst könummer). Härefter tillsätts plats nr 2 och framåt på den kölista som innehåller ordningen i vilken platserna på utbildningen tilldelas på samma sätt.

Detta innebär att vid varje lottningstillfälle står en kvinna mot en man. Den kvinna eller man som förlorade den förra lottningen kommer då att ställas mot nästa man respektive kvinna på den temporära listan. Vid varje lottningstillfälle är chansen för kvinnan att dras 14/100 respektive 15/100 och chansen för att mannen dras 86/100 respektive 85/100. Lottningen avgör inte vem som slutligen antas utan i vilken ordning de sökande upprättas på den lista som bestämmer vem i urvalsgruppen som ska få en plats på utbildningen.

f) Reservlistor upprättas. När samtliga platser är tillsatta utgör de resterande delarna av kölistorna reservlistor. Någon ny ordning skapas inte.

g) Antagnings- och reservplaceringsbesked skickas till samtliga sökande.

h) Urval 2 sker. Detta går till på samma sätt som urval 1, med den skillnaden att samma kölista som tidigare upprättats används och strykningar enligt c) också sker utifrån vilka svar som lämnats på antagnings- och reservplaceringsbeskeden, se 4.1.2.2. Efter detta är VHS urval klart.

i) Reservantagning sker vid respektive universitet / högskola. VHS kvarvarande reservlistor skickas inför detta till respektive högskola.

Motstridiga uppgifter

Enligt uppgift från VHS har det totala antalet sökande vid de i målet aktuella antagningarna varit följande (vilket parterna är ense om):

- Höstterminen 2006: Totalt 1 351 sökande varav 1 149 kvinnor och 202 män.
- Höstterminen 2007: Totalt 1 344 sökande varav 1 141 kvinnor och 203 män.

Enligt beskrivningen av antagningsförfarandet ovan bestäms vilket kön som är underrepresenterat samt vilken chans respektive kön har i lottningen utifrån det totala antalet sökande. Denna uppgift skiljer sig från vad som tidigare har uppgetts i målet från båda parter. Tidigare har angetts att detta bestämdes utifrån antalet behöriga sökande. I det underlag som partsombuden har erhållit från olika håll och som till viss del har tillställts rätten förekommer motstridiga uppgifter i detta avseende. De motstridiga uppgifterna är följande.

- VHS kravdokument "Urvalet i NyA" (bilaga 1 till statens yttrande 090203) punkterna 2.17 och 5.1.10.2.3. Dokumentet anger att det totala antalet sökande är avgörande.
- VHS NyA-manual (bilaga 6 till stämningensansökan). Dokumentet anger att antalet behöriga sökande är avgörande. Dokumentet har i ett förstadium till domstolsprocessen getts in till dåvarande JämO av SLU:s chefsjurist, som också i skrift till JämO har hänvisat till dokumentet.
- PM från VHS (bilaga 7 till stämningensansökan). Dokumentet anger att antalet behöriga sökande är avgörande.
- PowerPoint-presentation framställd av VHS (bifogas detta yttrande, bilaga 2). Presentationen har framställts av Anders Mobjörk (anställd vid VHS som har arbetat med de aktuella antagningarna) vid ett möte mellan SLU, VHS och Justitiekanslern hösten 2008 med anledning av detta mål. Dokumentet anger att antalet behöriga sökande är avgörande.
- SLU:s antagningsordningar 2006 och 2007 (bilaga 5 till stämningensansökan samt bilaga 1 till Olivia Rozums yttrande 090126). Båda dokumenten anger att ett visst köns andel av de antagna är avgörande.

Anders Anebert (anställd vid VHS som har deltagit i utarbetandet av VHS kravdokument) har lämnat följande muntliga uppgifter till statens ombud. Det totala antalet sökande har rent faktiskt varit avgörande. Det dokument som är gällande är kravdokumentet. NyA-manualen är att se som en användarförklaring till kravdokumentet och vid tvetydigheter är det kravdokumentet som gäller. De motstridiga uppgifter som förekommit från VHS sida beror sannolikt på ett missförstånd som har sin grund i att han i ett tidigt skede skrev i en förstudie att antalet behöriga sökande var avgörande, vilket han trodde var fallet, men var felaktigt.

Parterna har inte med visshet kunnat fastställa vilken av beräkningsmetoderna som faktiskt har använts. Oavsett om man har räknat med obehöriga sökande, eller inte, är siffrorna avseende både 2006 och 2007 sådana att män har utgjort underrepresenterat kön. Vidare hamnar den brytpunkt som avgör vilken chans männen respektive kvinnorna har i lottningen mellan 14,58 och 15,10. Vid varje lottningstillfälle när en kvinna har ställts mot en man har således mannen haft 86 eller 85 procents chans att få platsen medan kvinnan har haft 14 eller 15 procents chans.

Könsfördelningen på den nationella arbetsmarknaden

Olivia Rozum har i sitt senaste yttrande lämnat ett antal uppgifter härrörande från i huvudsak SVF, SCB och Bolagsverket. Staten har beträffande samtliga

uppgifter utom de som anges i punkten 17 tagit del av underlaget och vitsordar i och för sig att siffrorna är korrekta. Beträffande de uppgifter som anges i punkten 17 har staten, på grund av att arbetet skulle vara mycket tidskrävande och inte motiverat i rättegångskostnadshänseende, valt att inte kontrollera uppgifterna. Staten ifrågasätter dock i och för sig inte att uppgifterna är korrekta.

Olivia Rozum har inte närmare angett vilka slutsatser hon menar kan dras av siffrorna. Staten avser att för egen del pläderingsvis lämna synpunkter på uppgifterna.

Könsfördelningen på den europeiska arbetsmarknaden

Staten vitsordar i och för sig Olivia Rozums uppgifter i sitt senaste yttrande under punkterna b) och c) på s. 7.

Staten avser att pläderingsvis återkomma till vilket bevisvärde uppgifterna har samt vilka övriga slutsatser, förutom vad som angetts i statens senaste yttrande, som kan dras av de siffror som presenteras i underlaget (bilagorna 3-7 till Olivia Rozums yttrande 090126, tingsrättens aktbilaga 90-94).

EG-rättens roll i målet

Parterna är ense om att likabehandlingslagen överensstämmer med EG-rätten och att lagen ska tolkas i ljuset av EG-rätten på området i fråga. Staten vidhåller sin uppfattning att den av Olivia Rozum uppställda hypotetiska andrahands-situationen inte kan uppstå. Staten har också medgett att för det fall tingsrätten skulle finna att antagningsförfarandet i fråga står i strid med EG-rätten ska skadestånd utgå på grund av likabehandlingslagen. Detta eftersom förfarandet då per definition också står i strid med likabehandlingslagen. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till att Olivia Rozum inte närmare har utvecklat på vilket sätt de kriterier som uppställs för skadeståndsskyldighet enligt den s.k. Francovich-doktrinen enligt hennes uppfattning är uppfyllda, finner staten det inte meningsfullt att nu, på annat sätt än som redan har gjorts, bemöta den framförda andrahandsgrunden.

Bevisning

Olivia Rozums bevisning

Som nämnts per telefon till tingsrätten avstår staten från att yrka avvisning av förhöret med Olivia Rozum. Statens synpunkter i fråga om förhörets bevisvärde kvarstår dock i och för sig, även om förhörstemat nu har förbättrats något.

Statens bevisning

Det tidigare ingivna intyget från SVF åberopas inte som bevisning i målet eftersom Olivia Rozum har vitsordat uppgifterna i detsamma.

Staten åberopar vittnesförhör med **Inger Knutell**, chef vid Enheten för studenter och dokumentation (antagningsenheten) vid SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet, Avdelningen för student- och utbildningsservice, Box 7010, 750 07 UPPSALA, Fax nr 018-67 35 96, Tel nr 018-67 10 48) angående SLU:s uppgifter i samhället och SLU:s närmare överväganden vid valet att använda skiljekriteriet underrepresenterat kön till styrkande av att SLU:s syften med de vidtagna åtgärderna har varit förenliga med gällande rätt. Inger Knutell är informerad om att huvudförhandling äger rum den 16 februari. Kallelsen kan lämpligen faxas till ovanstående faxnummer.

Karin Annikas Persson